

मन्त्रालयस्तर स्वीकृति
मिति: २०८३/०८/०८

आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ प्रदेश सरकार, उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयबाट स्थानीय तहहरूमा वित्तिय हस्तान्तरण मार्फत सशर्त अनुदान कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी मार्गदर्शन,

२०८३

प्रस्तावना: स्थानीय तहहरूले सशर्त अनुदान तर्फ स्वीकृत कार्यक्रममा उल्लेख भएको कार्यक्रम संचालन गर्ने उद्देश्यले कोशी प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८३ को दफा ११ को उपदफा (२) बमोजिमको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले यो मार्गदर्शन बनाएको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो मार्गदर्शनको नाम "आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ प्रदेश सरकार, उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयबाट स्थानीय तहहरूमा वित्तिय हस्तान्तरण मार्फत सशर्त अनुदान कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०८३" रहेको छ।

(२) यो मार्गदर्शन मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिबाट लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस मार्गदर्शनमा,-

(क) "कृषि सामग्री" भन्नाले कृषि उत्पादनमा प्राङ्गारिक मल, विउ, बेर्ना, बिरुवा, विषादी, जैविक पदार्थ तथा हर्मोन, कृषि चून, पोषक तथा सुक्ष्म तत्व, मौरी घर, मौरी गोला, कृषि औजार, उपकरण लगायतका कृषि उत्पादन कार्यमा टेवा पुऱ्याउने अन्य सामग्री/वस्तु सम्झनु पर्छ।

(ख) "निजी पूर्वाधार" भन्नाले कृषक वा उद्यमी वा फर्म वा कम्पनीबाट निर्माण हुने साना सिंचाइ, नर्सरी स्थापना जस्ता उत्पादन, प्रशोधन तथा बजार सम्बन्धी विभिन्न निजी प्रयोजनका पूर्वाधार सम्झनु पर्छ।

(ग) "सामुदायिक पूर्वाधार" भन्नाले कृषक समूह/ कृषि सहकारी/ उपभोक्ता समिति/ अनुदानग्राही वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण हुने सिंचाइ पूर्वाधार, उत्पादन तथा प्रशोधन पूर्वाधार, कृषि बजार पूर्वाधार/ प्रयोगशाला लगायत अन्य सामुदायिक प्रयोजनका कृषि सम्बन्धी पूर्वाधारहरू सम्झनु पर्छ।

(घ) "सार्वजनिक जग्गा" भन्नाले मालपोत ऐन, २०३४ को दफा २ को खण्ड (ख३) बमोजिमको सार्वजनिक प्रयोजनको लागि रहेको वा परम्परादेखि रहेको घर, जग्गा, ढल वा बाटो, कुवा, पँधेरो, पानीघाट, इनार, पोखरी तथा त्यसको डिल, गाईवस्तु निकाल्ने निकास, गौचर, खर्क, अन्त्येष्टि स्थल, चिहान, मसानघाट, समाधिस्थल, कब्रिस्तान रहेको जग्गा, पाटी, पौवा, देवल, धार्मिक उपासनास्थल, स्मारक, मठ, मन्दिर, चैत्य, गुम्बा, स्तूप, मस्जिद, इदगाह, कबरस्थान, गिर्जाघर, चोक, डबली, चौतारी वा सो रहेको जग्गा, हाट, मेला, सार्वजनिक रूपमा मनोरञ्जन गर्ने वा खेलकुद गर्ने ठाउँ रहेको जग्गा, सार्वजनिक प्रयोजनको लागि कसैले प्रदान गरेको निजी जग्गा वा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सार्वजनिक जग्गा भनी तोकिदिएको अन्य जग्गा सम्झनु पर्दछ।

प्रसाद महता
मन्त्री

(ड) सार्वजनिक पूर्वाधार भन्नाले सार्वजनिक निकायबाट निर्माण हुने बजार पूर्वाधार, सिंचाइका पूर्वाधारहरु/ प्रयोगशाला लगायत अन्य सार्वजनिक प्रयोजनका कृषि सम्बन्धी पूर्वाधारहरु सम्झनु पर्दछ।

३. स्थानीय तहले कार्यक्रम सञ्चालन स्थान तथा सेवाग्राही छनौट प्रचालित नियम/कानून अनुसार गर्न सक्नेछन्।
४. कार्यक्रम सञ्चालनका लागि मापदण्ड बनाउनु पर्ने भएमा स्थानीय तहले मापदण्ड बनाई लागु गर्न सक्नेछन्। मापदण्ड बनाउँदा प्रदेश सरकारले बनाएका मापदण्डलाई आधार लिन सक्नेछन् तर कार्यक्रमको नाम, उद्देश्य र तोकिएको स्थान परिवर्तन गर्न पाइने छैन।
५. सशर्त अनुदानको रकमबाट सोही कार्यक्रममा तोकिएको अवस्थामा बाहेक कर्मचारी, सामाजिक परिचालक आदि नियुक्त गरी खर्च गर्न पाइने छैन।
६. कार्यक्रमको प्रकृति अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा किसानको ज्ञान, सीप अभिवृद्धिका तालिम तथा अभिमुखीकरण, प्रदर्शन तथा अनुगमन जस्ता प्राविधिक तथा प्रशासनिक क्रियाकलापहरु प्रचलित कानून र खर्चको मापदण्ड अनुसार गर्न सकिनेछ। तर यस्तो क्रियाकलापका लागि कुल बजेटको पाँच प्रतिशत भन्दा बढी खर्च गर्न पाइने छैन।
७. सशर्त अनुदानको रकम अन्य अनुदान तथा श्रोतबाट संचालनमा रहेका आयोजनामा दोहोरो पर्ने कार्यहरुमा खर्च गर्न पाइने छैन। एकै प्रकृतिको कार्यक्रममा दोहोरोपना हुनेगरी सशर्त अनुदानको बजेट खर्च गर्न पाइने छैन।
८. अनुदान रकमको सीमा र प्रतिशत: यस मार्गदर्शन बमोजिम स्थानीय तह वा सम्बन्धित लाभग्राहीको तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमको अनुदान रकमको सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ:-
 - (क) सार्वजनिक कृषि पूर्वाधार निर्माणको हकमा शत (१००) प्रतिशत हुनेछ।
 - (ख) सामुदायिक कृषि पूर्वाधार निर्माणको हकमा अधिकतम पच्चहत्तर (७५) प्रतिशत हुनेछ।
 - (ग) निजी कृषि पूर्वाधारको हकमा अधिकतम पचास (५०) प्रतिशत हुनेछ।
 - (घ) कृषि उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण सामग्री एवम् कृषि मेसिनरी, औजार उपकरणको हकमा अनुदानको सीमा पचास (५०) प्रतिशत सम्म हुनेछ।
९. पूँजिगत प्रकृतिको कार्यक्रम, सेवा र वस्तु खरिद गर्नुपरेमा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली २०७७ अनुसार गर्नुपर्नेछ।
१०. स्थायी प्रकृतिका कृषि/ पशुपन्छी बजार, कृषि हाट निर्माण, पशु अस्पताल लगायत पूर्वाधारहरु आदि निर्माण गर्नु परेमा सार्वजनिक जग्गा वा समूह/सहकारीको नाममा रहेको जग्गामा मात्र निर्माण गर्नु गराउनु पर्नेछ।
११. स्थानीय तहले सशर्त अनुदानबाट संचालन गर्ने योजना सम्पन्न प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७९ को दफा ३३ (३) बमोजिम गर्नुपर्नेछ।
१२. कार्यक्रम सञ्चालनमा कुनै दुविधा वा समस्या आईपरेमा स्थानीय तहको समन्वयमा मन्त्रालयले सहजिकरण गर्नेछ।

उत्तरदायी

२

३

४

सहायक मन्त्री

१३. स्थानीय तहले कार्यक्रम कार्यान्वयनको त्रैमासिक प्रगति अनुसूची -२ अनुसार उद्योग कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय तथा सम्बन्धित जिल्ला स्थित कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

१४. स्थानीय तहमा सशर्त अनुदानबाट उद्यम सम्बन्धि तालिम संचालन गर्नुपरेमा पालिकाले स्वयं संचालन गर्नुपर्नेछ र उक्त तालिम संचालन खर्च सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७ बमोजिम संचालन गर्नुपर्ने छ।

१५. सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, कोशी प्रदेश बाट जारी भएको आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी मार्गदर्शन परिपालना गर्नुपर्ने छ।

१६. पशुपन्छी खोप कार्यक्रम संचालन व्यवस्थापन तथा खोरेत रोग नियन्त्रण आयोजना संचालन कार्यक्रम सम्बन्धि थप प्रष्टीकरण, प्राङ्गारिक खेती प्रवर्द्धनका लागि प्राङ्गारिक/जैविक मल अनुदान कार्यक्रम र लागत सहभागितामा कृषि एम्बुलेन्स खरिद कार्यक्रम र कृषिमा विद्युतिकरण कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया देहाय अनुसार रहने छ।

(क) पशुपन्छी खोप कार्यक्रम संचालन व्यवस्थापन तथा 'खोरेत रोग नियन्त्रण आयोजना संचालन' कार्यक्रम अन्तर्गत देहायका क्रियाकलापहरु संचालन गर्नु पर्नेछ:-

(१) पशुपन्छीमा खोरेत, पि.पि.आर., स्वाइन फिवर, लम्पी स्किन डिजिज, भ्यागुते/चरचरे, रानीखेत, रेविज खोप संचालन गर्न आवश्यक संख्यामा खोपकर्ता नियुक्ति/सिफारिस गरी सम्बन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा पठाउने।

(२) खोप कार्यको नियमित अनुगमन निरीक्षण गरी पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयले तोकेको ढाँचामा प्रगति रिपोर्टिङ गर्ने।

(३) खोपको विवरण मन्त्रालयद्वारा प्रयोगमा ल्याएको Animal Vaccination Information System (AVIS) मा प्रविष्ट गर्ने गराउने र खोपकर्ताको प्रगति प्रिन्ट र प्रमाणित गरि सम्बन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा सिफारिससाथ पठाउने।

(४) खोप कार्यको लागि आवश्यक परेमा थप लजिस्टिक/ईमरजेन्सी मेडिकल किट व्यवस्थापन गर्ने।

(५) खोप कार्यक्रम सम्बन्धमा आवश्यक सूचना सम्प्रेषण गर्ने।

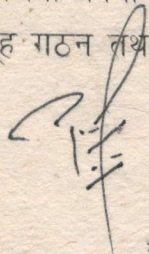
(६) पशु हाट बजार भएका स्थानीय तहहरुले पशु हाटबजारहरुमा खोरेत रोग विरुद्धमा खोप कार्य संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।

(७) 'खोरेत रोग नियन्त्रण आयोजना संचालन' अन्तर्गत खोरेत नियन्त्रित जोन क्षेत्र (इलाम) र बफर जोन (इलाम जिल्लासंग सिमाना जोडिएका पाँचथर, झापा र मोरङ जिल्लाका स्थानीय तहहरु) भित्रका स्थानीय तहले संचालन गर्नुपर्ने थप कार्यहरु:

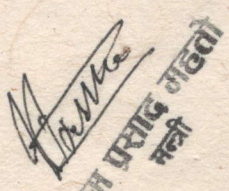
क. स्थानीय आयोजना कार्यान्वयन समितिको बैठक संचालन गर्ने।

ख. निगरानी समूह गठन तथा परिचालन गर्ने।

प्रसाद गह्वरी
मन्त्री

ग. खोरेत रोग नियन्त्रणका लागि स्थापना भएका निगरानी केन्द्र/आन्तरिक चेकपोष्टहरूमा आवश्यक संख्यामा भेटेरिनरी प्राविधिक/स्वयंसेवक नियुक्ति तथा व्यवस्थापन गर्ने।

घ. जोन क्षेत्र भित्रका स्थानीय तहमा आवश्यकता अनुसार पशु चिकित्सक नियुक्ति तथा व्यवस्थापन गर्ने।

(ख) प्राङ्गारिक खेती प्रवर्द्धनका लागि प्राङ्गारिक/जैविक मल अनुदान कार्यक्रमको संचालन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछः-

- नेपाल सरकारले तोकेको गुणस्तर अनुसार प्राङ्गारिक/जैविक/जिवाणु मलमा किसानलाई प्रोत्साहन रकम उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- स्थानीय तहले सूचना प्रकाशन गरी मल उत्पादकको स्थानीय तहमा सुचिकरण गर्नुपर्नेछ।
- सुचिकृत उत्पादकबाट किसानले मल खरिद गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- स्थानीय तहको कृषि शाखाले सुचिकृत उत्पादकलाई किसानको नाम र परिमाण सिफारिस गरी पठाउनु पर्नेछ।
- मलको परिमाण सिफारिस गर्दा खेती गरेको जग्गालाई आधार मान्नुपर्नेछ।
- किसानलाई अनुदानमा बिक्री गरेको मलको विवरण उत्पादकले स्थानीय तहमा पठाउनुपर्नेछ।
- प्राङ्गारिक/जैविक मल उत्पादक/विक्रेताले अनिवार्य रूपमा कोशी प्रदेश सरकारको माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालाबाट मल परीक्षण गराउनु पर्नेछ।
- प्राङ्गारिक/जैविक मल अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत अधिकतम ७५ प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(ग) लागत सहभागितामा कृषि एम्बुलेन्स खरिद कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछः-

- यस कार्यक्रमको लक्षित वर्ग कृषक समूह, कृषि सहकारी तथा स्थानीय तह रहन सक्नेछन्।
- यस कार्यक्रमको प्रमुख क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम रहने छन्ः-
 - (क) कृषि एम्बुलेन्स प्रयोजनका लागि Single Cab गाडी खरिद।
 - (ख) कृषि एम्बुलेन्स प्रयोजनका लागि खरिद गरिएको गाडीमा चिस्यान सुविधा जडान।
 - (ग) कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालनका लागि अन्य आवश्यक व्यवस्थापकीय सामग्री जस्तै प्लाष्टिक क्रेट आदि।

(घ) कृषिमा विद्युतिकरण कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछः-

Sanjaya

र. र.

Sanjaya

Sanjaya
राज प्रसाद महता
सचिव

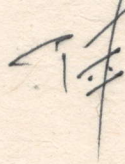
- हालसम्म विधुत विस्तार नभएको कृषि योग्य जमिनमा सिचाई प्रयोजनका लागि कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने,
- सम्बन्धित स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रको नेपाल विधुत प्राधिकरण कार्यालयसँग सम्झौता गरि कार्य संचालन गर्नुपर्ने,
- विधुतीकरण कार्य सम्पन्न भएपश्चात सम्बन्धित क्षेत्रको नेपाल विधुत प्राधिकरण कार्यालयलाई मर्मत सम्भार लगायत कार्यलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

१७. कार्यक्रम र प्रगति: (१) स्थानीय तहहरूमा सशर्त वित्तीय हस्तान्तरण भएका कार्यक्रमको विवरण अनुसूची-१ बमोजिम हुनेछ।

(२) स्थानीय तहहरूले अनुसूची-२ को ढाँचामा सशर्त अनुदानको प्रगति सम्प्रेषण फारम भरी मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ।

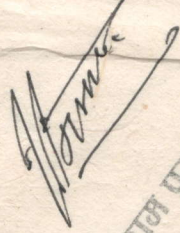
१८. सशर्त वित्तीय हस्तान्तरणमार्फत मेसिनरी, औजार, उपकरण, भवन, सवारीसाधन लगायतका भौतिक वस्तुमा अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले कोशी प्रदेश सरकार, उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय र कार्यक्रमको नाम तथा लागत सहभागिताको रकम स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्था र सोको अनुगमन सम्बन्धित स्थानीय तहले गर्नुपर्नेछ।

प्रदेश सचिव

राज प्रसाद ताम्रा
मन्त्री

अनुसूची-२
(मार्गदर्शनको दफा १७ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)
सशर्त अनुदानको प्रगति सम्प्रेषण फाराम

क्र. स.	कार्यक्रमको नाम	विनियोजित बजेट रु हजारमा	खर्च रकम रु हजारमा	सञ्चालित मुख्य क्रियाकलापहरु	उपलब्धि
१					
२					
३					
४					
	कुल जम्मा				

Safar

T.F.

[Signature]

प्रदेश सचिव

[Signature]

सत्य प्रकाश महता
मन्त्री